

Najboljše črtice
literarnega natečaja Nedelje 2024

I Z B R A N A   B E S E D A

FOTO JENNIFER FREUND

S T E F A N   F E I N I G

Vas brez imena

S T E F A N F E I N I G

Vas brez imena

Glas. Vsi poznajo ta glas. To je glas preteklosti, ki nikoli ne premine. V žilah vaščanov se razliva odmev tega glasu, kot prasketanje oddaljene ognja. Zdelo se je, da je ta ogenj že dolgo ugasnil. A zdaj je znova razplamtel. Vseobsegajoč ogenj, ki požira čas med zdaj in takrat ter neusmiljeno staplja leta vmes, kot snežinke, ki padajo v majhen, temen vaški potok, v katerem se nič ne zrcali, in kljub temu je vse osvetljeno s tem utripajočim ognjem, s svetlobo preteklega.

»Nikoli ne pozabi, od kod prihajaš!« se spomni vaški pek očetovih besed, izrečenih tako prepričljivo, kot da bi ležal na smrtni postelji, z zadnjo obupno željo, da ga ne bi pozabili in bi tako v obliki spomina vsaj metafizično še živel naprej. Toda sedeli so le pri zajtrku, v trenutku, ki ne bi mogel biti bolj običajen. A kdo ve, o čem je oče takrat res razmišljal, ko je pil svojo jutranjo kavo.

Biti ponosen na svoje prednike in jih spoštovati. To je bilo že vedno pomembno vsem vaščanom. Vsako leto na praznik vseh svetih morajo otroci prižgati sveče na grobovih ljudi, ki jih ne poznajo, in na teh grobovih preživeti celotno sveto mašo, da bi se vedno znova poklonili pokojnim.

Za moške je bilo pomembno, da svojim otrokom povejo vse o slavni zgodbah svojih prednikov. Pripovedi o mrtvih ljudeh, ki so svoje potomce v življenju pogosto le nadlegovali in poniževali. Ljubezni ni bilo takrat. Samo nasilje in želja po brezpogojni poslušnosti. Poslušnost, ki se nadaljuje še dolgo po tem, ko mučitelji izginejo, tako da očetje skrbno pripovedujejo o preteklih časih, medtem ko ženske molčijo, a nič manj skrbno in odgovorno skrbijo za družinske grobove.

»Spoštovanje do preteklosti je v družinah regije zelo razširjeno. Družinska zgodovina je bila za vaščane vedno najpomembnejša stvar. In zdaj to?« se tiho sprašuje vaški učitelj in še vedno ne more verjeti, kaj je pravkar predlagal župan. In tudi drugi v dvorani očitno ne, tako da župan Čermenjak še enkrat ponovi:

»Invazije naše ljubljene vasi ni več mogoče zaustaviti in nemška prisvojitve je samo še vprašanje časa. Vse, kar ni nemško, bo prej ali slej izbrisano,« pojasnjuje in se začudi, ker nenehno misli na radirko iz svojih otroških časov. Verjetno zato, ker ga je učitelj v prvi vrsti tako nejeverno gledal. »In ravno zato bi morali slovensko ime naše vasi prevesti v nemščino, tako kot tudi naša slovenska imena,« nadaljuje župan svoj načrt in dvigne slovensko-nemški slovar kot duhovnik Sveto pismo,

ko s prižnice pripoveduje svetopisemsko zgodbo.

Dvorana se napolni z glasnim šepetanjem. Znak, da so vaščani razumeli. Kljub temu pa še vedno ne morejo prav doumeti, kar jim je župan predlagal.

»To je najbolj žalostna stvar, ki nas bo v življenju doletela,« trdi stara ženska.

»Ne vem,« prida starejši mož.

»Kako, ne veš?«

»Še vedno obstaja nekaj veliko bolj žalostnega. In to se bo zgodilo, če ne zavržemo naših slovenskih imen,« pojasnjuje glas za županom.

»Sram naj vas bo, da hočete zatajiti našo zgodovino,« se nekdo zgraža.

»Bolje je umreti,« razglasi drug vaščan, medtem ko župan naprej razmišlja o sramoti. Kaj naj bi bilo sramotno na tem, če hočeš preživeti?

»Boriti se moramo!« izreče nekdo parolo.

»Ni smiselno, da bi se majhna vas upirala celotni nemški vojski. Ta ugovor je absurden!« argumentira podžupan Posračnik.

»Raje umreti pokonci, kot živeti ponižano!« zavpijejo bojevito iz drugega kota. Čeprav je ta stavek izrečen precej strastno, je mogoče čutiti, da so ljudje, ki se upirajo županovi ideji, v manjšini. Kajti veliko število vaščanov tiho privoli županovim nasvetom. In tudi tisti, ki niso za,

že precej resno razmišljajo o prevodu vaškega imena.

»In kako naj ta prevod poteka?« vpraša ženska, ko se je dvorana nekoliko umirila.

Župan začne listati po svojem slovarju.

»Trebalo se je prilagoditi nemškim razmeram in glede na to spremeniti svoje življenje,« razlaga, kot da bi bila to najlažja stvar na svetu.

»Torej bomo od zdaj naprej jedli samo še kislno zelje in klobase?« poskuša nekdo izboljšati razpoloženje s šalo, a se nihče ne more nasmejati.

»Na primer moje ime, Čermenjak, lahko bi ga deslovenizirali ali prevedli. Beseda 'Chairman' v angleščini pomeni 'predsednik upravnega odbora',« razlaga župan z zadovoljnim nasmeškom, ker je kot župan vendarle do neke mere predsednik in za svojim imenom vidi skrito znamenje za svojo kariero. Ne dojame tega, da se vsak v dvorani sprašuje, zakaj si župan izbere angleško ime, ko je ravno razlagal, da bi morali prevesti vse v nemščino.

»Tschermenac,« naenkrat predlaga vaški učitelj in si poravnava očala. »Provincialni prefiks 'Tscherme' se sreča z obrazilom 'nac' francoskega plemstva,« nadaljuje in nihče ne ve, če je to zdaj intelektualna šala ali resen predlog.

Mesar Černic že malo dlje razmišlja in se sprašuje, če bi se naj preimenoval v 'Stuhlnitz', saj 'chair' v angleščini pome-

FOTO
JENNIFER FREUND

ni stol, pri čemer besedo izgovarjajo kot 'čer'.

Zakaj ljudje vedno tako zapleteno razmišljajo, se jezi gospod Ribič in se sprijazni s tem, da ga bodo kmalu začeli klicati 'Herr Fischer'.

Podžupan Posračnik ima že malo bolj zapleteno nalogo, kar se tiče preimovanja, saj mu nemški ekvivalent 'Anscheißer' ni všeč, in upa, da nihče ne bo opazil povezave, saj je 'scheißen' ena redkih nemških besed, ki so vaščanom precej dobro znane. Vendar je že prepozno.

»Dobro, potem enostavno spremenimo svoja imena. Kaj pravite vi, podžupan Anscheißer?« vpraša nekdo iz sredine publike in cela dvorana poka od smeha.

Vsaj razpoloženje se spreminja, si oddahne župan.

»Te spremembe imen nas bodo ločile od korenin, nas odvzele iz zgodovine in naredile brezimne, ne glede na to, kako dobro bomo prevedli svoja imena,« sledi nepričakovana pripomba.

»Saj imamo imena,« ugovarja župan.

»Ampak ne naša!« protestira drugi.

»Seveda so naša, vendar prevedena,« se hitro odzove nasprotni argument.

»Izročiti se tujemu jeziku? Nikoli!« spet kdo zavzame borben ton.

»Izdajalec!« zakriči nekdo proti županu, ki se znova boji spreminjanja razpoloženja.

»Nisem izdajalec! Le trezno analiziram položaj, v katerem se nahajamo, in možnosti, ki nam ostanejo za preživetje,« se zagovarja župan Čermenjak.

»Sprememba naših imen je greh!« zagradi vaški pijanec, ki z vero v bistvu nikoli ni imel nič opraviti in ga že leta niso več videli pri maši.

Cela dvorana se naenkrat obrne proti duhovniku, ki se le oklepa Svetega pisma in se poskuša izogniti pričakujočim pogledom vaščanov.

»Kaj naj bi to vse prineslo?« vpraša eden.

Podžupan Posračnik se oglasi in poskuša okrepiti retorični položaj župana:

»Po spremembi imen nameravamo nov seznam vaščanov poslati na centralni urad, kjer bodo Nemci kasneje videli, ko bodo prevzeli oblast, da je naša vas popolnoma nemška, z izključno nemškimi prebivalci. Zaradi česar nas bodo nacisti zagotovo pustili pri miru.«

»Ukrepati moramo v dobro vseh,« pravi župan. »In naša dejanja, naši grehi, bodo zagotovo odpuščeni, v tem in naslednjem življenju, ker bomo preživeli,« nadaljuje in poskuša svoj predlog očistiti verskih dvomov.

Vsa dvorana se ponovno obrne k duhovniku, ki ga pa na njegovem mestu ni več videti.

»Današnji dan ni podoben nobene-

mu drugemu dnevu. Danes se nam ponuja zgodovinska priložnost, da se osvobodimo, da se očistimo,« razlaga podžupan patetično.

»Očistiti se naših imen!?« jih je kar več istočasno presenečenih.

»Čiščenje je treba razumeti kot priložnost,« dopolnjuje župan Čermenjak, ki prepozna, da je to tisti trenutek, ki bo kasneje odigral pomembno vlogo v zgodovini.

»Ne gre le za preteklost, za resnico o tem, od kod prihajamo in kdo smo. Predvsem gre za to, kdo vse bi lahko bili in nismo postali, ravno zaradi tega, ker smo se vedno skrivali za svojimi imeni in za zgodbami naših prednikov. Na spremembo imena moramo gledati kot na priložnost za nov začetek v našem življenju, življenje onkraj zgodovine, ki nas je vedno samo zaslužnjila,« nadaljuje župan in se pohvali za svojo retorično prefinjenost.

»Verjamete v nove začetke, kajne?«

Toda če želite zares začeti znova, morate najprej izbrisati preteklost. Preteklost, ki nima drugega namena, kot da nas vse življenje bremeni in zatira. Vse življenje sem verjel, da je treba ohraniti preteklost in spoštovati naše prednike. Zdaj se je pa treba odreči zgodovini, da bomo lahko živeli,« nadaljuje podžupan in zarotniško pogleda župana.

Ko Čermenjak in Posračnik pogledata v množico, vidita, kako se vedno več ljudi

STEFAN FEINIG

Vas brez imena

FOTO JENNIFER FREUND

O AVTORJU

JENNIFER FREUND

Stefan Feinig, rojen v Celovcu (Avstrija), je koroško-slovenski pisatelj, pesnik in esejist, ki piše v nemškem in slovenskem jeziku. Obiskoval je ZG in ZRG za Slovence v Celovcu, kasneje pa diplomiral iz publicistike in filozofije. Živi in ustvarja na Dunaju kot pisatelj in urednik spletne revije WARDa. Za svoja dela je bil že večkrat odlikovan, mdr. je prejemnik pospeševalne nagrade dežele Koroške za literaturo (2019), Mohorjeve nagrade za prozo v slovenskem jeziku (2020) ter Hohenemser Literaturpreis (2021).

sprijazni z njunim predlogom.

»Ampak saj sploh ne govorimo nemško!« nekdo prekine tiho soglasje dvorane in izpostavi pomembno točko. »Kaj pa, če Nemci pridejo v našo vas?«

Vaščani zadržijo dih. Vse, kar je do zdaj zvenelo tako preprosto, postane naenkrat popolnoma nemogoče. Imena spremeniti na papirju, ja. Toda govornica beseda?

»Potem pač vsakega preprosto pozdravimo s 'Heil Hitler'. Bo že prav,« podžupan nekako neverodostojno pomiri ljudi.

»Naučimo se preprosto najpomembnejših in vsakdanjih nemških fraz, saj imamo slovar,« predlaga vaški učitelj.

»Dobra ideja! Mahlzeit!« zariga vaški pijanec in cela dvorana se mu poskuša odzvati z nasmehom, a jim vendar ne uspe.

Župan, za katerega se zdi, da je zdaj prepuščen na milost in nemilost svojim idejam, še naprej poskuša pomiriti prebivalce.

»V slučaju, da Nemci res pridejo k nam preverit, kateri jezik govorimo, bomo ...« Ljudje v dvorani radovedno strmijo v nedokončano županovo poved, ki pred njimi trepeta kot milni mehurček, nekajkrat se vzpne, se počasi spusti, se spet dvigne, se znova spusti in končno počí ... »Bomo pač preprosto molčali.«

»Preprosto molčali?« ponavljajo nekateri vaščani nejeverno, medtem ko sneg zunaj dvorane še naprej tiho pada z neba, kot da bi hotel za vekomaj zasuti celo vas.

»Tvoj glas bo ime, tvoje ime pa bo tišina, tiho občutenje brez besed, ki nikoli več ne bo našlo svojega odziva. Kaj bomo postali, o Gospod ...,« moli duhovnik pred vhodom dvorane, »...stara zgodba v novi preobleki?«

»Za vedno izginiti?« zašepeta vaški pek in tiho razmišlja o drugem imenu. Razmišlja, medtem ko sneg počasi prekri-va vso vas in jo sčasoma čisto pogoltne.